

HET |||||
UTRECHTS
ARCHIEF ||
|||||
|||||

Gekomen om te Blijven

Rami
Utrechter sinds 2015

Beluister mijn verhaal op:
Gekomen om te blijven.nl
Portret: 002

Dit project is onderdeel van: Utrecht900.nl

MUSEO

Jaarbericht 2021

Geachte relatie,

2021 was het tweede achtereenvolgende jaar waarin we te maken kregen met de coronapandemie. Onze studiezaal en Expo waren hierdoor een groot deel van het jaar dicht en iedereen moest thuiswerken. Daar kwam voor onze gebruikers en medewerkers in maart een tweede klap bij: door een aanval met *ransomware* op onze systemen, was onze digitale collectie geraakt en niet meer online beschikbaar. Dit was een grote tegenvaller, omdat de digitale collectie juist tijdens de pandemie van groot belang is in de dienstverlening. We zijn er gelukkig in geslaagd om onze digitale collectie terug te halen en weer online aan te bieden, maar realiseren ons dat dit een vervelende periode was voor iedereen die de scans wekenlang niet kon inzien.

Gelukkig waren er ook positieve ontwikkelingen: we gingen samenwerken met nieuwe partners, digitaliseerden een half miljoen archiefstukken, werkten aan innovatieve dienstverlening én presenteerden mooie en interessante aanwinsten.

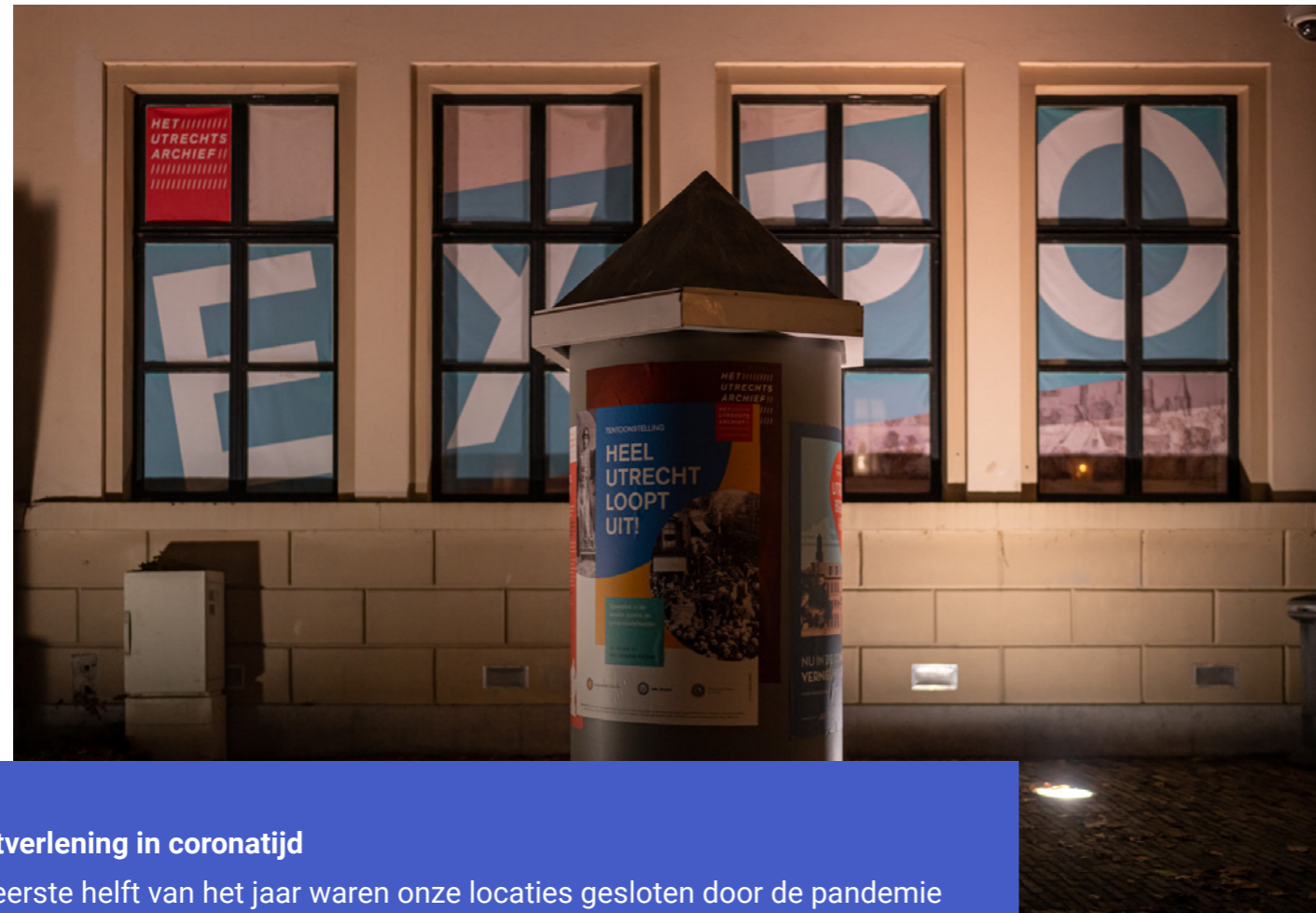
Ook gingen we van start met vier nieuwe programma's, die ons in staat stellen om flexibel mee te bewegen met de digitale transformatie van de maatschappij. Een belangrijk onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een eigen e-depot, dat aan het eind van deze beleidsperiode operationeel zal zijn. Dit nieuwe depot stelt ons in staat om digitaal gevormde documenten van overheden te bewaren en toegankelijk te maken voor de burger.

Ook het toezicht op het informatiebeheer van de overheden verandert de komende jaren door de vervanging van papieren archief en de aanstaande invoering van de Omgevingswet en de nieuwe Archiefwet. In 2021 werd een cyclus van nulmetingen van de gemeente Utrecht afgerond, waarbij zestien organisatie-onderdelen werden doorgelicht. De veranderingen in het informatiebeheer vereisen ook een nieuwe inrichting van het systeem van toezicht en advies, waarvoor de voorbereidende stappen zijn gezet.

Zo zien we terug op twee moeilijke jaren, die behalve tegenslagen ook veel nieuwe kennis en inzichten opleverden. We kijken dan ook met veel optimisme naar 2022, een feestjaar voor de stad en provincie, waarin Utrecht 900 wordt!

We wensen u veel leesplezier,

Directie en medewerkers Het Utrechts Archief

Dienstverlening in coronatijd

In de eerste helft van het jaar waren onze locaties gesloten door de pandemie en werd er zoveel mogelijk thuisgewerkt. Om de dienstverlening op peil te houden, werkten we met man en macht aan onze online toegankelijkheid. We verhoogden de capaciteit voor scannen op verzoek en halveerden de levertijden voor onze gebruikers. Het bezoek aan de website steeg dan ook spectaculair, met ruim 20%.

Voor dringende zaken, zoals raadpleging van bouwvergunningen, afstudeeronderzoek en rechtbankverslagen, was er maatwerk mogelijk op locatie. En ook voor de interne organisatie was er de nodige aandacht: alle medewerkers kunnen nu volledig mobiel werken. Ook organiseerden we extra online bijeenkomsten, om kennis te delen en aan de slag te gaan met onze fysieke en mentale fitheid om de lockdown te doorstaan. Mede hierdoor zijn we de coronaperiode tot nog toe doorgekomen zonder besmettingen op het werk én met een fors lager ziekteverzuim dan in de voorgaande jaren.

Ransomware: alle systemen offline

In maart 2021 troffen we *ransomware* aan op onze servers. We moesten hierdoor direct onze gehele digitale collectie - inmiddels ruim 7 miljoen scans - offline zetten om permanente beschadiging te voorkomen. Door de juiste externe expertise in schakelen, vingen we dit probleem goed op en waren we in staat de complete collectie veilig terug te zetten vanuit de backups. Hierdoor is er geen scan verloren gegaan en stonden onze systemen in mei weer online. Via een verbeterplan werkten we hierbij aan de veiligheid van onze ICT-inrichting, ook deelden we de geleerde lessen in bijeenkomsten met ons netwerk. Hierdoor zijn we met de schrik vrijgekomen. Onze dank is groot voor het geduld én alle steunbetuigingen die we ontvingen van klanten en relaties.

Aan de slag met nieuw beleid

2021 was het eerste jaar van onze nieuwe beleidsperiode, waarin we werken aan een innovatief, inclusief en inspirerend archief. Centraal staat de digitale transformatie die de maatschappij en archiefsector doormaakt. Waar en hoe willen we onze gebruikers online bedienen? Waarvoor kunnen ze terecht op de fysieke locaties? Wat is er in de organisatie nodig om dit vorm te geven? Hiervoor gingen we van start met vier programma's in ons 'Domtorenmodel', waarmee we onze ambities voor de periode t/m 2024 realiseren.

Digitale Dienstverlening

Digitale Toegankelijkheid

Digitale Duurzaamheid

Digitale Organisatie

Programma Digitale Dienstverlening (DiDi)

Door corona maakten we een snelle omschakeling van dienstverlening op locatie naar online. Hoe richten we dit proces verder in? Wat is de behoefte van onze gebruikers? Via welke kanalen en tools bieden we onze collectie aan? Hieraan geven we vorm in het Programma Digitale Dienstverlening.

Programma Digitale Toegankelijkheid (DiTo)

De komende jaren gaan we aan de slag om onze volledige collectie toegankelijk te maken als Linked Open Data. Zo kunnen we onze data op nieuwe en innovatieve manieren laten renderen in de digitale informatiemaatschappij.

Programma Digitale Duurzaamheid (DiDu)

Hierin geven we onder meer vorm aan de belangrijkste ambitie in de huidige beleidsperiode: de inrichting van een eigen e-depot voor digitaal gevormd archief van onze zorgdragers.

Programma Digitale Organisatie (DiOr)

De Digitale Organisatie is het fundament waarop de andere programma's staan. Het maakt het mogelijk digitaal te werken, is de ruggengraat van de ICT-inrichting en zorgt voor de opleiding en de ontwikkeling van de benodigde competenties van onze medewerkers.

Ontwikkelingen

Digitaal informatiebeheer

In 2021 stroomde er nog 121 meter papieren archief van overheden binnen. In de komende jaren gaat dit veranderen en zal ook digitaal archief in onze depots worden bewaard. Uiterlijk in 2024 beschikken we over een gecertificeerd e-Depot volgens de internationale standaard van het Open Archival Information System en de principes van MARA en de DERA. Eind 2021 werd de kwartiermakersfase van het programma Digitale Duurzaamheid (DiDu) afgerond, waarna de realisatiefase begin 2022 is ingezet.

Bestuurlijke ontwikkelingen

De Rijksoverheid heeft het voornemen om zich terug te trekken als bestuurlijke partner uit de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief. De verdere uitwerking hiervan vindt plaats in de huidige beleidsperiode t/m 2024. Het voornemen van het Rijk is om de papieren rijkscollectie bij HUA te houden als deel van het 'geheugen van Utrecht', in samenhang met de archieven van gemeenten, provincie, andere archiefpartners en particulieren. Met de gemeente Nieuwegein werden in 2021 de voorbereidingen afgerond voor een nieuwe overeenkomst voor archiefbeheer en toezicht in de periode tot en met 2024.

De Omgevingswet en informatiebeheer

De Omgevingswet treedt volgens planning in 2023 in werking, die grote veranderingen voor burgers en ambtenaren zal gaan betekenen. Hoe krijgt de burger duurzaam toegang tot alle overheidsinformatie? Wat betekent dit voor informatieketens van overheden? Vanuit Het Utrechts Archief werd een landelijk project geïnitieerd, in samenwerking met VNG, IP en UvW om in kaart te brengen wat de impact is op het informatiebeheer, met als casus de overheden in de regio Utrecht. HUA trad op als trekker van dit project, wat resulteerde in het opstellen van een Handreiking duurzame toegankelijkheid onder de Omgevingswet. Deze werd in 2021 gepubliceerd bij het landelijke Informatiepunt Leefomgeving.

Ook voltooiden we een lange reeks nulmetingen bij de gemeente Utrecht. In zes jaar tijd werden zestien organisatieonderdelen doorgelicht. De cyclus ging van start om het nieuwe stelsel van centrale voorzieningen te onderzoeken. In aansluiting hierop werd in 2021 een evaluatie ingezet om te bepalen hoe de toezichtrol bij de gemeente Utrecht in de komende jaren kan worden ingevuld. Zeker is dat de inspectie intensiever zal samenwerken met anderen die toezien op het informatiebeheer: de Functionaris Gegevensbeheer (FG) vanuit de AVG, de Privacy Officer (PO), de Chief Information Security Officer (CISO) en de Informatiecommissaris vanuit de Wet Open Overheid. Met deze functionarissen van de gemeente Utrecht is periodiek overleg gestart en het voornemen is om hetzelfde te organiseren bij de provincie Utrecht.

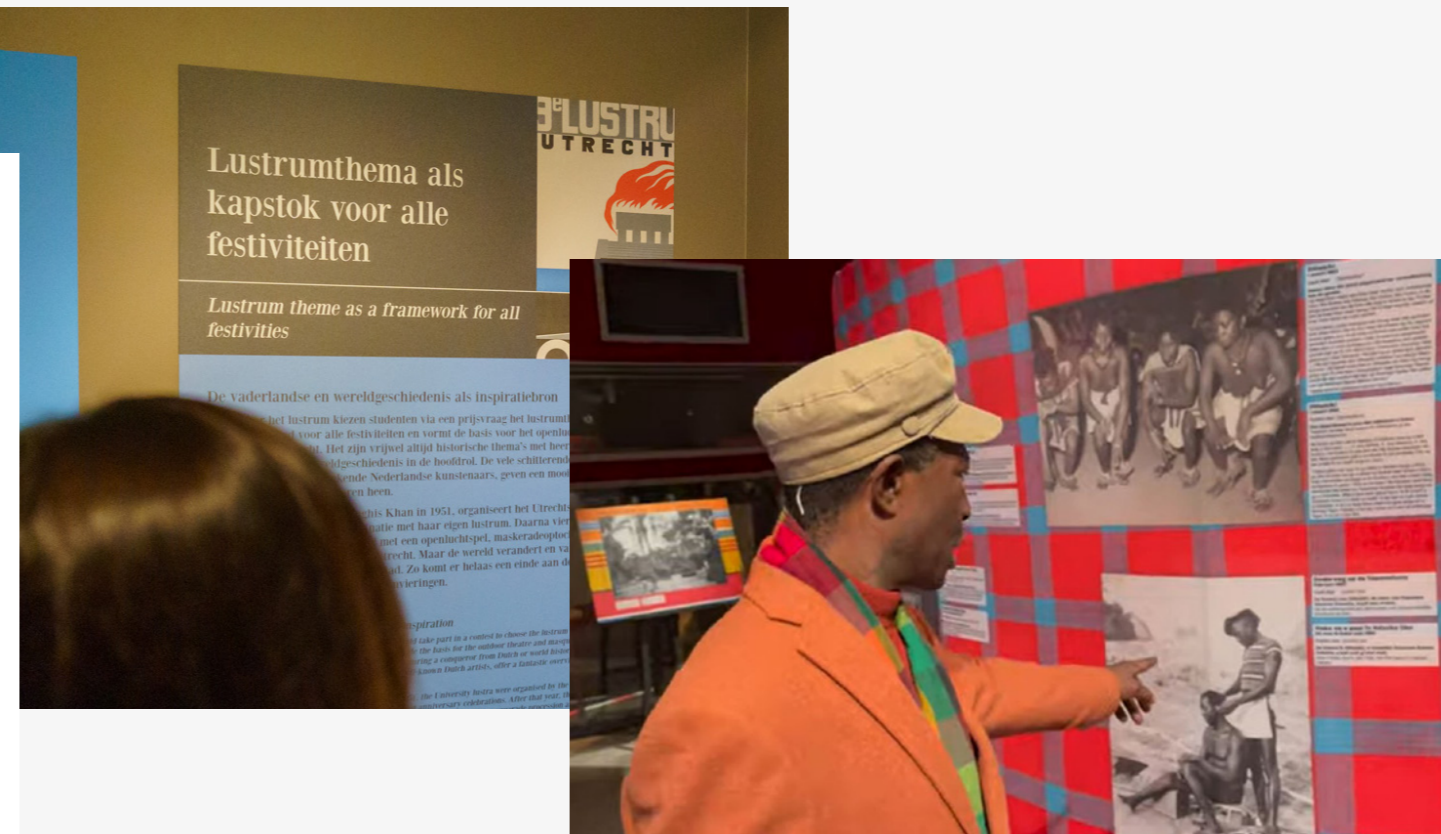

Open Data

HUA voert een Open Data beleid: we stellen onze scans en metadata op zoveel mogelijk plekken ter beschikking aan de burger voor recht en bewijs, cultuurbeleving, onderzoek en educatie. Sinds een aantal jaar doen we dit door het uitleveren van complete sets Open Data voor gebruik op andere platforms. Dit zorgt voor een verdere toegankelijkheid van onze content, met miljoenen extra raadplegingen per jaar. In 2021 publiceerden we onze (meta)data onder meer op het platform Europeana en het Netwerk Oorlogsbronnen. Ook exporteerden we alle afbeeldingen met een open licentie uit onze beeldcollectie naar Wikipedia, in totaal ruim 150.000 afbeeldingen. Op deze platforms zijn onze data in samenhang met andere (inter)nationale collecties raadpleegbaar.

Publieksactiviteiten: samen werken aan een inclusief programma

Rond de zomerperiode van 2021 mochten onze locaties weer open en ging ook ons activiteitenprogramma op locatie weer van start. Hier zochten we de samenwerking op om te komen tot een inclusief programma waarin alle Utrechters zich herkennen. Met het studentencorps en de Universiteit Utrecht organiseerden we de tentoonstelling *Heel Utrecht loopt uit*, over studentenlustra en met FC Utrecht maakten we de expositie *Utrecht vanuit het hart*, ter viering van het 50-jarig bestaan van de voetbalclub. Een bijzondere samenwerking gingen we aan met Stichting Wookoo Makandje, waarbij archiefstukken uit onze collectie en die van het Nationaal Archief op een meerstemmige en kleurrijke wijze werden gepresenteerd door de Surinaams-Nederlandse gemeenschap van Aukaanse Marrons. Vanaf de zomer waren er ook weer verschillende evenementen mogelijk zoals de Nacht van de Utrechtse geschiedenis, Open Monumentendag en het Uitfeest.

Nieuw in de dienstverlening

In 2021 voltooiden we de conservering en digitalisering van het tweede deel (1577-1795) van het Stadsarchief, waarmee bijna 200.000 scans beschikbaar kwamen, ruim op tijd voor de voor de viering van 900 jaar Utrecht. Op onze eigen website publiceerden we het uitzendarchief van Multiculturele Televisie Nederland, in totaal 278 uitzendingen uit de periode 2002 – 2012 met programma's voor migranten met een Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse achtergrond. Daarnaast maakten we archieven toegankelijk van onder meer het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking en een verzameling beeldmateriaal van de Orde der Minderbroeders Franciscanen in Nederland.

Samenwerkingen

In het Volksbuurtmuseum vonden we een nieuwe samenwerkingspartner, waarvan we het complete archief in bruikleen nemen. Het archief bevat duizenden waardevolle bronnen over de Utrechtse geschiedenis en volkscultuur, zoals interviews, foto's en kunst. Het wordt, met de steun van het Mondriaanfonds, gedigitaliseerd, beschreven en online gepubliceerd. De originelen worden opgenomen in de depots en zijn raadpleegbaar voor onderzoekers via onze studiezaal. Ook het Spoorwegmuseum droeg een belangrijk archief over: het archief van de NS uit de periode van de Tweede Wereldoorlog. Ook dit archief zullen we conserveren, beschrijven en toegankelijk maken voor onderzoek.

Vrijwilligers

Ook in 2021 werkten honderden vrijwilligers thuis en via het platform 'Vele Handen' mee met het beschrijven van onze collecties. En daar kwam het nieuwe platform 'Het Volk' bij, waar vrijwilligers in een razend tempo meehielpen met het invoeren van gegevens voor verschillende archieven over WOII, onder meer die van het Entertainment Comité. Het project kwam hierdoor in een stroomversnelling, waardoor we de eerste scans al in april 2022 kunnen publiceren.

Onderzoek en debat

Onze archieven vormen een belangrijke informatiebron voor maatschappelijk debat en waarheidsvinding. Zo speelden ze onder meer een rol in de discussie over het slavernijverleden van Utrecht en de verbreding van de A27. Op 30 juni 2021 namen burgemeester Sharon Dijksma en wethouder Linda Voortman bij de Bibliotheek Utrecht het boek 'Slavernij en de stad Utrecht' in ontvangst. Het werd aangeboden door historicus Nancy Jouwe en onderzoekers van de Universiteit Utrecht, die bij hun zoektocht in de archieven van Het Utrechts Archief werden bijgestaan door onze medewerkers. Ook de verbreding van de A27 is onderdeel van een discussie die al loopt sinds de jaren '70 van de vorige eeuw en waarin de kranten, rechtbankverslagen, foto's en films uit onze collectie een belangrijke rol spelen. Onder meer In het Verhalencafé over Amelisweerd kwamen voor- en tegenstanders van de uitbreiding in beeld en aan het woord.

Overbrenging en aanwinsten!

Ook in 2021 voegden we vele archieven en losse aanwinsten toe aan de collectie. Zo namen we het archief van de Faculteit Geneeskunde 1909-1999 van de Universiteit Utrecht op, een schat aan informatie over de wetenschapsgeschiedenis. Een greep uit de kleine series en individuele stukken: tekeningen en een enorm panorama van de Utrechtse tekenaar Chris Schut, een collectie glasnegatieven van de Utrechtse fotograaf Johannes Moesman, een werk van dichteres Anna Maria van Zon en een zeldzame druk van een werk van de Utrechtse paus Adrianus. Daarnaast kochten we belangrijk materiaal aan over de NSB in Utrecht, afkomstig uit de collectie De Soeten.

Het jaar in cijfers

Aanwas archieven overheden

121 meter

Bezoekers locaties

7.872

Collectie totaal

33.590 meter archieven en collecties

Vrijwilligers

400 online

Bekeken pagina's website

5.961.837

Fte

43

Scans online

7.841.000

